

ประวัติหมู่บ้านห้วยต้นดุ่ม

“บ้านห้วยต้นดุ่ม” เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์กรปกครองส่วนตำบลห้วยลาน (อบต.ห้วยลาน) อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

คำว่า “ห้วยต้นดุ่ม” สันนิษฐานว่าคงจะเรียกตามชื่อของลำน้ำสายหนึ่งที่ไหลผ่านหมู่บ้าน และมีต้นไม้เนื้อแข็งชนิดหนึ่ง ชาวบ้านเรียกว่า “ต้นดุ่ม” ซึ่งขึ้นอยู่ริมลำห้วยเป็นจำนวนมาก จึงพากันเรียกชื่อของหมู่บ้านว่า “บ้านห้วยต้นดุ่ม”

จากการบอกเล่าของพ่ออุ้ยหล้า เจริญใจ ถึงบรรพบุรุษผู้ที่เริ่มเข้ามาตั้งรกรากถิ่นฐานที่หมู่บ้านห้วยต้นดุ่ม ก็คือ พ่อแสนแก้วและแม่พูน เดิมอาศัยอยู่หมู่บ้านต้นตัน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายซึ่งพวครอบครัวยอพยพหนีพม่าในสมัยสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง โดยเดินเท้าจากเชียงแสนมุ่งหน้าสู่เวียงละกอน หรือ จังหวัดลำปางในปัจจุบัน ซึ่งจากการหนีภัยสงครามครั้งนี้ทำให้ครอบครัวพ่อแสนแก้วและแม่พูนต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวในระหว่างการเดินทาง นั่นก็คือ นางสาวล้อม ซึ่งเป็นน้องสาวของแม่พูนที่ร่วมเดินทางมาด้วย เพราะถูกทหารไทยยิงเนื่องจากเข้าใจผิดคิดว่าเป็นพม่า จนเหลือเพียงพ่อแสนแก้วกับแม่พูนซึ่งก็ยังคงมุ่งมั่นเดินทางเพื่อไปให้ถึงตัวเวียงละกอน เมื่อเดินทางมาถึงจุดมุ่งหมายแล้วแต่โชคชะตาไม่เป็นใจเนื่องจากการทำมาหากินในตัวเวียงละกอนค่อนข้างลำบาก จึงตัดสินใจย้ายครอบครัวอีกครั้ง ซึ่งการอพยพคราวนี้ครอบครัวของพ่อแสนแก้วมุ่งหน้าพากันมาปักหลักทำมาหากินที่หมู่บ้านสวด อำเภอาง จังหวัดลำปาง และช่วยกันสร้างฐานะจนกระทั่งมีวัวมีควายถึงกว่า 100 หลั (หรือกว่า 100 ตัว) พ่อแสนแก้วกับแม่พูน มีลูกสาวชื่อ แม่เอือนมูล เป็นผู้หญิงที่สวยมาก แม่เอือนมูลแต่งงานกับพ่อเต็ม แต่ครอบครัวของพ่อแสนแก้วกับแม่พูน แม่เอือนมูลกับพ่อเต็ม ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานอีกครั้ง เนื่องจากชาวบ้านคิดว่าแม่เอือนมูลเป็นผีปอบ ชาวบ้านในบ้านสวดจึงพากันขับไล่ครอบครัวของพ่อแสนแก้วกับแม่พูน แม่เอือนมูลและพ่อเต็มออกจากหมู่บ้าน ทั้งหมดจึงต้องเดินทางออกมาจากหมู่บ้าน จนกระทั่งมาถึงบริเวณสี่แยกแม่ตำ ตำบลแม่ตำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาในปัจจุบัน ซึ่งการอพยพมาครั้งนี้ พ่ออุ้ยหล้าบอกว่ายังมีอีกครอบครัวหนึ่งได้เดินทางมาด้วยกัน (สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่บ้านใกล้เคียงกับครอบครัวพ่อแสนแก้วที่บ้านสวดซึ่งพ่ออุ้ยหล้าไม่ทราบชื่อ)

เมื่อเดินทางมาถึงสี่แยกแม่ตำทั้งสองครอบครัวก็ตัดสินใจแยกทางกัน ครอบครัวเพื่อนบ้านนั้นตัดสินใจเดินทางแยกไปทางซ้ายและทราบในภายหลังว่าไปตั้งบ้านเรือนซึ่งก็คือ บ้านถ่อน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดพะเยา ในปัจจุบัน

สำหรับครอบครัวของพ่อแสนแก้วกับแม่พูน แม่เฮือนมูลและพ่อเต็มก็แยกมาทางขวาเดินทางมาจนถึงอำเภอดอกคำใต้ ก็ได้มาสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยทำมาหากินที่อำเภอดอกคำใต้ จนกระทั่งแม่เฮือนมูลคลอดลูกชายคนที่สาม เมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นพ่อแสนแก้วกับพ่อเต็ม มีความเห็นตรงกันว่าที่ดินทำกินสำหรับทำไร่ไถนาของครอบครัวมีน้อยและต้องการขยาย จึงพากันออกเดินทางมาหาและแสวงหาที่ดินทำกินใหม่จึงได้เดินทางมาหาเพื่อนที่บ้านคำ และได้รับมิตรจิตอันดีจากเพื่อนชาวบ้านคำ (หมู่บ้านข้างเคียง) พามาผืนดินที่ยังรกร้างว่างเปล่าและเหมาะสำหรับเพาะปลูก ในที่สุดก็พบกับผืนดินที่มีทั้งลำห้วยอันอุดมสมบูรณ์ มีที่ดินที่สามารถเพาะปลูกทำไร่ไถนาได้ อีกทั้งยังไม่มีใครครอบครองหรือจับจองอยู่ก่อนด้วย กรอบกับเหมาะที่จะตั้งบ้านเรือนได้ ผืนดินดังกล่าวนี้ ก็คือ บริเวณที่บ้านห้วยต้นดุ่มตั้งอยู่ในปัจจุบันนี้ เมื่อพบที่ทำมาหากินใหม่แล้วครอบครัวของพ่อแสนแก้วกับแม่พูน แม่เฮือนมูลและ พ่อเต็ม พร้อมกับครอบครัวของเพื่อนบ้านชาวดอกคำใต้ และบ้านคำอีกจำนวนหนึ่งที่ต้องการขยายที่อยู่ใหม่จึงพากันมาตั้งหมู่บ้านขึ้น ต่อมาก็มีผู้คนซึ่งอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น แพร่ ลำปาง เพื่อมาหาที่ตั้งถิ่นฐานมาหาที่ดินทำมาหากินและสร้างครอบครัวใหม่ จนทำให้มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

เมื่อมีคนมากขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านก็คิดว่าน่าจะจะมีวัด จึงได้ร่วมกันสร้างขึ้น แต่ในสมัยนั้นยังไม่เป็นวัดแต่เรียกว่า “อาราม” เนื่องจากว่ายังไม่ได้มีการผูกเขตพัทธสีมา (ซึ่งอารามนี้ได้สร้างอยู่บริเวณที่ของบ้านครูบุญทรงในปัจจุบัน) หลังจากที่มีอารามแล้วทางราชการก็ให้เลือก “แก่บ้าน” หรือ ผู้ใหญ่บ้านขึ้น

การปกครองในอดีตของหมู่บ้านห้วยต้นดุ่ม หมู่ 4

(ก่อนที่จะมีการแยกออกเป็น 5 หมู่) มีผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด 6 คน ได้แก่

1. ลุงน้อยปินตา (ชาวบ้านมักจะเรียกท่านว่า พ่อน้อยอินตา) เป็นพ่อของพ่ออ้อยสอนกับแม่อ้อยแปง
2. พ่อหลวงหนู เจริญ เป็นลูกเขยพ่ออ้อยเต็ม กับ แม่อ้อยเฮือนมูล สมรสกับแม่อ้อยกำ
3. พ่อกำนันปัน เจริญ (ลูกพ่ออ้อยหนู กับ แม่อ้อยกำ) ดำรงตำแหน่งนานมากที่สุดและเป็นผู้ใหญ่บ้านที่มีผลงานมาก ในสมัยการปกครองของท่านมีการบูรณปฏิสังขรณ์วิหารและร่วมกันสร้างโรงเรียนขึ้น
4. พ่อหลวงเป้ง เจริญ สมรสกับแม่อ้อยแปงดำรงตำแหน่งประมาณ 2-3 เดือน
5. พ่ออ้อยหล้า เจริญ ดำรงตำแหน่ง 15 ปี ปัจจุบันอายุ 79 ปี สมรสกับแม่กำ บัวชุม ซึ่งในขณะที่ดำรงตำแหน่งนั้นมีลูกบ้านทั้งสิ้น 600 หลังคาเรือน และเป็นผู้ใหญ่บ้านที่มีผลงานมาก

เช่นกัน ในสมัยการปกครองของท่าน ได้ริเริ่มบูรณปฏิสังขรณ์กำแพงวัดขึ้นใหม่และร่วมกับทางโรงเรียนสร้างอาคารเรียน แบบ 008 ขึ้น

6. กำนันอุทัย เจริญใจ ดำรงตำแหน่ง 1 ปี และได้เป็นกำนันตำบลห้วยลานได้ 3 เดือน และถูกยิงเสียชีวิต

การปกครองในปัจจุบันของหมู่บ้านห้วยต้นดุ่ม

มีการแบ่งออกเป็น 5 หมู่ และมีผู้ใหญ่บ้าน 5 คน ได้แก่

หมู่ 4	บ้านห้วยต้นดุ่มเหนือ	พ่อหลวงอ้ม	สิงห์ชัย
หมู่ 6	บ้านห้วยต้นดุ่มใต้	พ่อหลวงน้อย	เจริญใจ
หมู่ 9	บ้านห้วยต้นดุ่มน้ำชา	พ่อหลวงอาคม	พันธ์พิช
หมู่ 13	บ้านห้วยต้นดุ่มกลาง	พ่อหลวงถวิล	อินทร์อร
หมู่ 15	บ้านห้วยต้นดุ่มทรายทอง	พ่อหลวงณรงค์ชัย	วงศ์แก้ว

นามสกุลดั้งเดิมของหมู่บ้านห้วยต้นดุ่ม ได้แก่

1. ตระกูลเจริญใจ

ที่มาคือ มาจาก พ่ออุ้ยเต็ม กับ พ่ออุ้ยใจ (ลูกเขย) เอาชื่อมารวมกันเป็น เต็ม + ใจ จนเพี้ยนมาเป็น เจริญใจ ในที่สุด (พ่ออุ้ยหล้า เจริญใจ ผู้ให้ข้อมูล)

2. ตระกูลไสสม

ที่มาคือ พ่ออุ้ยสม ไสสม กับ แม่อุ้ยแก้ว ไสสม มีบุตร 7 คน ได้แก่

2.1 พ่ออุ้ยอ้าย แม่อุ้ยคำ ไสสม มีบุตร 6 คน ได้แก่

2.2.1	นายใจ	สมรสกับ	นางปัน	ไสสม (ผู้ให้ข้อมูล)
2.2.2	นายสวัสดิ์	สมรสกับ	นางชุย	ไสสม
2.2.3	นางมา	สมรสกับ	นายจิต	ไชยวัง
2.2.4	นางเส็ง	สมรสกับ	นายปัญญา	คำฟู
2.2.5	นายหนู	สมรสกับ	นางมอญ	ไสสม
2.2.6	นางรง	สมรสกับ	นายหมั่น	บัวชุม
2.2.7	นางคำฝาย	สมรสกับ	นายสวัสดิ์	ผ้าเจริญ

2.2 พ่ออุ้ยปวน สมรสกับ แม่อุ้ยแผ่น ไสสม

2.3 แม่อุ้ยพลอย สมรสกับ พ่ออุ้ยตา เจริญใจ

2.4	แม่อุ้ยผง	สมรสกับ	พ่ออุ้ยน้อยทรง	ใสสม
2.5	พ่อน้อยแสน	สมรสกับ	แม่อุ้ยหล้า	ใสสม
2.6	พ่ออุ้ยทา	สมรสกับ	แม่อุ้ยปิ่น	ใสสม
2.7	แม่อุ้ยอา	สมรสกับ	พ่ออุ้ยมูล	เจนใจ

3. ตระกูลพันธ์พีช

ที่มาคือ พ่ออุ้ยแสนเที่ยง แม่อุ้ยติบ พันธุ์พีช เดินทางมาจากลำปาง มีบุตร 6 คน ได้แก่

3.1	แม่อุ้ยจันทร์	สมรสกับ	พ่ออุ้ยหล้า	
3.2	แม่อุ้ยศรี	สมรสกับ	พ่ออุ้ยจันทร์ จันท	
3.3	แม่อุ้ยกุย	พันธุ์พีช		
3.4	พ่ออุ้ยหนานคำ	สมรสกับ	แม่อุ้ยชุม	พันธุ์พีช
3.5	พ่ออุ้ยหนานปิ่น	สมรสกับ	แม่อุ้ยแวน	มีบุตร 7 คน ได้แก่
3.5.1.	นางหมาย	สมรสกับ	พ่ออุ้ยหนานมีด	อินทร์ประสงค์
3.5.2	นายแก้วมูล	สมรสกับ	นางแหลง	พันธุ์พีช
3.5.3	นายมา	สมรสกับ	นางน้อย	พันธุ์พีช
3.5.4	พ่ออุ้ยโดด	สมรสกับ	แม่อุ้ยสม	พันธุ์พีช มีบุตร 5 คน
5.4.1.	นายคำ	สมรสกับ	นางเพ็ญ	พันธุ์พีช
5.4.2.	นางไต้	พันธุ์พีช		
5.4.3.	นายอาคม	สมรสกับ	นางบัวหล้า	พันธุ์พีช
5.4.4.	นายสัน	สมรสกับ	นางนา	พันธุ์พีช
5.4.5.	นางนิ้ว	พันธุ์พีช		
3.5.5	พ่ออุ้ยหนานจันทร์	สมรสกับ	แม่อุ้ยน้อย	พันธุ์พีช
3.5.6	นางลุน	สมรสกับ	พ่ออุ้ยแก้ว	วงศ์ชัย
3.5.7	นางดี	สมรสกับ	พ่ออุ้ยอาทร	แจ่มน้อย
3.6	พ่ออุ้ยน้อยมอย	สมรสกับ	แม่อุ้ยตา	พันธุ์พีช